N°. 44. Donderdag 30 October 1913. 13de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . f 2.—
Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Studiecommissie.

Het Dagelijksch Bestuur vestigt de aandacht van belanghebbenden nogmaals op het bestaan der „Studiecommissie van de Vereeniging Oost en West".

Het doel der commissie is toezicht te oefenen op de opvoeding en de studie der in Nederland vertoevende jongelieden, afkomstig uit de Nederlandsche koloniën, hun hulp en bijstand te verleenen en hun verblijf in Nederland zoo aangenaam en zoo vruchtbaar mogelijk te maken. Zij beoogt vooral de in Nederland voor hunne beschaving en ontwikkeling vertoevende Inlanders en daarmee gelijkgestelden van dienst te zijn. Desgevraagd kan zij hare bemoeienis uitstrekken tot niet-inlanders.

De commissie bestaat uit de heeren:
Prof. Dr. J. H. C. KERN, Utrecht, Eere-Voorzitter;
Mr. J. H. ABENDANON, 's-Gravenhage, Voorzitter;
Mr. C. Th. v. DEVENTER, 's-Hage, Onder-Voorz.;
Prof. Mr. D. VAN BLOM, Delft;
D. H. HAVELAAR, Rotterdam;
H. VAN KOL, Voorschoten;
Prof. Ch. A. VAN OPHUYSEN, Leiden;
Dr. H. F. ROLL, Amersfoort;
Prof. Dr. C. SNOUCK HURGRONJE, Leiden;
Dr. H. ONNEN, Wageningen;
Dr. H. D. TJEENK WILLINK, Deventer.

Het Secretaiaat is gevestigd:
HEULSTRAAT 17, 's-GRAVENHAGE.

Onze Koloniale Weermacht.

Het „Rapport" van de Staatscommissie voor de verdediging van Nederlandsch-Indië.

XIV.

Bij het voorgaande bleef de vorming van eene inlandsche militie als onderdeel van onze weermacht in Indië nog buiten beschouwing.

In de eerste plaats overwoog de Staatscommissie de vraag, of het mogelijk moest worden geacht, in plaats van het tegenwoordige staande leger, dus ter vervanging daarvan, reeds nu een militieleger in het leven te roepen.

Ongetwijfeld heeft dit denkbeeld, oppervlakkig beschouwd, uit een militair oogpunt iets zeer verleidelijks, omdat de invoering van eene militie op Java de mogelijkheid zou openen, zonder verhooging van de jaarlijksche uitgaven voor de landmacht, aan het leger te velde een sterkte te geven, welke de thans bereikbare aanzienlijk overtreft.

Doch gaat men dieper op de zaak in, dan blijkt dat aan de verwezenlijking er van vooralsnog onoverkomelijke bezwaren in den weg staan.

In de eerste plaats toch dient gelet te worden op het feit, dat de inlandsche soldaat van het staande leger, bij intensieve oefening, strenge discipline en na te velde practische ervaring te hebben opgedaan, in den regel eerst in het laatste tijdperk van zijn eerste zes-jarig verband als een goed bruikbaar veldsoldaat kan worden beschouwd. Het behoeft dus geen nader betoog, dat aan inheemsche troepen, welker oefening en opleiding — zooals bij de militie noodwendig het geval zou moeten zijn — in belangrijke mate bij die van den beroepssoldaat achterstaan, slechts een geringe militaire waarde zou kunnen worden toegekend. Waar nu de sterkte van het leger, als geheel beschouwd, niet alleen afhankelijk is van de quantiteit, maar vooral ook van de qualiteit der samenstellende deelen, moet dat gebrek aan militaire waarde reeds als een krachtig argument worden beschouwd tegen de organisatie van een militieleger.

Aan een militieleger ter vervanging van het tegenwoordige staande leger kan dan ook in afzienbaren tijd niet worden gedacht.

Het denkbeeld om naast een klein staand leger een militieleger in het leven te roepen, dat — bij een strijd tegen een B. V. — ter versterking van het eerste dienen zou, moet ook geheel ter zijde worden gesteld.

In het vorenstaande is nu nog geen gewag gemaakt van de politieke en administratieve bezwaren, aan de invoering eener inlandsche militie verbonden.

Het politieke bezwaar bestaat hierin, dat bij een uit zijn aard zoo weinig militair gezind volk als de Javanen een dwangstelsel als aangegeven, hoe gematigd ook toegepast, allicht onder opruiende invloeden tot een bron van algemeene ontstemming jegens het Nederlandsch gezag zou worden.

Een overwegend practisch bezwaar ligt in het feit, dat in Indië geen burgerlijke stand voor niet-Europeanen bestaat en voorshands ook niet zoodanig is in te richten als voor de invoering van een militiestelsel vereischt wordt.

Eindelijk werd in de Commissie nog het denkbeeld overwogen om uitbreiding te geven aan de primitieve volkswapening, zooals die in de korpsen barisan op Madoera tot uitdrukking komt.

De slotsom harer overwegingen is geweest, dat de bestaande korpsen gehandhaafd dienen te blijven, doch dat uitbreiding er van in geen enkel opzicht aanbeveling verdient.

De eindconclusie is mitsdien, dat èn van de vorming van een militieleger èn van de uitbreiding der volkswapening moet worden afgezien en zulks evenzeer voor zooveel betreft oprichting van zulke troepen naast het staande leger als ter vervanging daarvan.

2e. Militie- en reserveplicht voor Europeanen.

Afgezien van het betrekkelijk groot aantal der op den voet van de bestaande bepalingen van het Nederlandsche bij het Indische leger gedetacheerde militieplichtigen, die in de sterkte van het laatstgenoemde leger rekenen en daarbij voortdurend onder de wapenen zijn, vertoeven in Nederl.-Indië tal van personen, behoorende tot het militie- en het reservepersoneel van de landmacht in Nederland, die in burgerlijken dienst van den lande of particuliere betrekkingen werkzaam zijn en over wier diensten noch voor de verdediging van het Moederland, noch voor die van de Koloniën kan worden beschikt. Bedenkt men hierbij dat bij mobilisatie van het Indische leger zich groote behoefte zal doen gevoelen vooral aan officieren en kader om te kunnen voorzien in een eventueel incompleet en om te kunnen overgaan tot de vereischte uitbreiding van bestaande organisatiën, aan welke behoefte slechts ten deele kan worden tegemoet gekomen door het in activiteit herstellen van gepensionneerde Indische officieren en van het personeel van de bestaande legerreserve, zoomede dat, afgescheiden daarvan, in omstandigheden, waarin de gemeenschap met het Moederland zal zijn verbroken, de beschikking over eenige reserve voor het Europeesche element ongetwijfeld gewenscht mag heeten, dan is het duidelijk, dat het een groot voordeel zou zijn, indien in oorlogstijd over het hierbedoelde militie- en reservepersoneel ten bate van dat leger kon worden beschikt.

Wanneer al dat personeel daartoe kon worden aangewend, zou bij den tegenwoordigen toestand in totaal de beschikking worden verkregen over 44 officieren (16 van de militie en 28 van de reserve) en 912 onderofficieren en minderen (waaronder 295 man kader).

Wat betreft de vraag, of militieplicht kan worden opgelegd, dient er aan herinnerd, dat de militiewet sedert 1912 vrijstelling van den dienst verleent wegens toekomstige woonplaats in Nederl.-Indië, zoodat, tenzij die reden van vrijstelling wordt ingetrokken, daar op den duur weinig of geen militie- of landweerplichtigen meer zullen worden aangetroffen.

Wat den reserveplicht betreft, zij in de eerste plaats gewezen op het instituut der legerreserve, waartoe in 1902, krachtens Koninklijke machtiging, bij wijze van proef werd overgegaan. Blijkens de ter zake getroffen voorloopige regeling (Indisch Staatsblad No. 390), welke nog steeds van kracht is, is de leger-reserve bestemd om bij een oorlog met een B. V. het leger op Java te versterken en is zij samengesteld uit in Nederlandsch Indië gevestigde gewezen militairen van verschillende landaarden beneden den rang van onder-luitenant. Voorts bevat de regeling voorschriften betreffende den duur van het verband, de verplichtingen, welke de reservist op zich neemt en de wijze van oproeping tot den actieven dienst.

Gelet op het feit, dat de sterkte der leger-reserve op 1 December 1911, dus 9 jaren na de oprichting van het instituut, in totaal niet meer dan 435 man bedroeg (t. w. 413 Europeanen, 4 Amboineezen en 14 inlanders) zijn de tot dusverre daarmede verkregen resultaten verre van schitterend te noemen.

Houdt men echter in het oog, dat van de 417 toegetreden Europeanen ruim 50 pct. een graad bekleeden, dan kunnen voor dit element de resultaten niet ten eenenmale onbevredigend worden geacht. De aangewezen weg schijnt daarom te zijn het instituut der leger-reserve alleen voor zooveel Europeanen betreft te handhaven en daarbij door verhooging der toelagen naar gunstiger resultaten te streven, doch voor de vorming van een

reserve van inheemsche militairen naar andere middelen om te zien.

Voorts zou ook voor Indië de oprichting van een korps reserveofficieren overwogen kunnen worden, op dezelfde wijze als dit instituut reeds sedert ettelijke jaren in Nederland bestaat.

In verband met den hiervoor besproken reserveplicht zij ten slotte gewezen op de wenschelijkheid, om in tijd van oorlog te kunnen beschikken over het varend personeel van particuliere stoomvaartmaatschappijen ter bemanning der, bij mobilisatie, van deze maatschappijen als hulpkruisers, transportschepen en dergelijke in gebruik te nemen stoomschepen. Voor dat personeel ware mitsdien tegen billijke vergoeding de gelegenheid te openen om zich bij de marine-reserve te verbinden zonder dienstplicht in vredestijd.

(Wordt vervolgd.)

PEST OP JAVA EN MADOERA.

Overzicht der 14-daagsche opgaven, welke officieel zijn verstrekt van de nieuwe pestgevallen en 't aantal overledenen over de laatste zes maanden.

1913.	Malang.		Madioen.		Soerabaja.		Kediri.		Toeloeng-agoeng.		Paree.		Magetan.		Bangka-lan.		Berbek.		Bangil.		Andere plaatsen.		Totaal	
	geval-len	over-leden	geval-len	over-leden	geval-len	over-leden	geval-len	over-leden	geval-len	over-leden	geval-len	over-leden	geval-len	over-leden	geval-len	over-leden	geval-len.	over-leden.	geval-len.	over-leden.	geval-len	over-leden	geval-len.	over-leden.
23 April—6 Mei .	257	247	18	32	15	5	10	10	8	8	20	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	334	317
7—20 Mei . . .	174	167	34	13	8	8	12	11	20	20	14	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	240	232
21 Mei—3 Juni. .	250	245	12	11	8	5	10	10	44	44	14	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	337	327
4—17 Juni . .	273	258	11	6	14	8	10	10	28	28	14	11	14	12	—	—	—	—	—	—	—	—	360	333
18 Juni—1 Juli . .	197	190	9	8	9	7	18	18	22	22	9	9	9	8	—	—	—	—	—	—	—	—	273	262
2—15 Juli . . .	258	249	9	10	5	5	84	75	21	21	10	7	21	21	—	—	—	—	—	—	—	—	408	388
16—29 Juli . . .	244	235	27	25	10	10	97	87	12	12	13	12	61	59	—	—	—	—	—	—	3	3	467	443
30 Juli—12 Aug. .	235	222	10	8	11	11	114	109	27	27	26	25	45	42	13	13	16	13	9	7	—	—	506	477
13—26 Aug. . . .	401	386	20	20	19	19	169	151	36	36	47	43	41	36	—	—	31	29	4	4	—	—	768	724
27 Aug.—9 Sept. .	375	364	24	23	15	15	148	130	20	20	33	30	57	49	2	2	15	16	1	1	3	2	664	652
10—23 Sept. . . .	345	329	50	46	16	16	193	186	22	22	49	41	68	62	1	1	6	6	—	—	—	—	750	709
24 Sept.—7 Oct. .	352	337	27	27	30	28	121	113	20	20	57	47	32	29	—	—	11	10	6	1	1	1	657	613
8—21 Oct. . . .	341	322	36	34	25	25	56	53	29	29	31	26	23	22	—	—	13	7	11	6	2	2	567	526
Totaal in ongeveer 6 maanden																							6331	6003

Uit de O.-I. Mail.

De gezondheidstoestand te Batavia was wat de cholera betreft in de laatste week van September j.l. veel vooruitgaande; wèl bezweken nu en dan nog een paar Oosterlingen aan die ziekte, doch in het hospitaal waren geen patiënten meer onder behandeling. Daarentegen brak, volgens het Soer. H.bl., de cholera plotseling uit onder de manschappen van het opleidingsdepôt der gewapende politie te Soekaboemi, waar duizenden mannen gelegerd zijn, en maakte vele slachtoffers. Ook werd 25 September jl. te Palembang officieel cholera geconstateerd.

Te Soerabaja hebben dr. Terburgh en ds. Verhoeff de burgerij uitgenoodigd eene bijeenkomst te houden op 2 October a.s., ter bespreking van maatregelen tegen de zich uitbreidende pest daar ter plaatse.

Relletjes op de Kei-eilanden. Het Soer. Hbld. ontving 29 September een correspondentie uit Amboina, waarin over de oorzaak van de godsdienstrelletjes op de Kei-eilanden wordt geschreven als zouden deze zijn te wijten aan te voortvarend optreden der katholieke missie onder de in hoofdzaak christ. bevolking. Bovendien is er naijver tusschen katholieke en protestantsche zending. Op Groot-Kei had een pastoor aan protestantsche pradjoerits den toegang geweigerd in den kampong. Ook is een rapport ingediend betreffende in hoofdzaak klachten van de bevolking tegen de zendelingen.

De rust weergekeerd. De N. Soer. Crt. bericht, dat 1 October het militair detachement te Toeban te Soerabaja is teruggekeerd.

Vereen. van Inlandsche spoorbeambten. Te Bandoeng is een vereeniging voor inlandsche spoorbeambten opgericht, Boedi Kawirjan geheeten. De bedoeling is den leden, die een entrée van *f* 1.— en een maandelijksche contributie ad *f* 0.50 moeten betalen, in de gelegenheid te stellen gratis les te ontvangen in de Nederlandsche taal.

Een begin heeft de z.g. Mindere Welvaartcommissie gemaakt, zoo meldt de Loc., door aan de regeering een geschrift aan te bieden, waarin wordt gewezen op de wenschelijkheid en mogelijkheid om in artikel 63 van het regeeringsreglement, waarin de erfelijkheid van het regentsambt als regel wordt gesteld, behoudens ook bekwaamheid, eerlijkheid en trouw, een wijziging te brengen, waarin met het erfelijkheidsbeginsel wordt gebroken. Deze brochure is o. a. in handen van regenten gesteld om advies.

Landbouw-onderwijs. De cursus van de landbouwschool te Soreang is 29 Sept. jl. geopend, deelt de Pr. Bode mee. De eerste klasse begint met 40 leerlingen; in totaal zijn er nu 63 leerlingen op deze school. Tientallen liefhebbers moesten afgewezen worden, een bewijs hoezeer het landbouw-onderwijs bij den Inlander pakt. De meeste leerlingen zijn afkomstig van de 2e klasse Inlandsche scholen; bij wijze van proef zijn er ditmaal vijf aangenomen, die afkomstig zijn van dessa-scholen.

Buitengewone Vergadering Raad van Indië. De Javabode vernam, dat de op 26 September jl. gehouden buitengewone vergadering van den Raad van Indië bijgewoond werd door den procureur-generaal bij het hooggerechtshof en den directeur van justitie en dat ze door den Gouverneur-Generaal belegd was ter behandeling van verschillende vraagpunten door den minister van koloniën gesteld naar aanleiding van de interneering van den heer Douwes Dekker c.s.

Suriname.

Het blad Suriname van 23 September bevat een hoofdartikel „Persvrijheid", waaraan wij het volgende ontleenen:

.... „Wij hebben reeds er op gewezen, dat het Bestuur onder de huidige omstandigheden liever niet tot het vervolgen van persdelicten moet overgaan, wanneer het niet er om te doen is om door een strafproces bepaalde beschuldigingen openbaar te weerleggen — of wel dat er sprake is van onduldbare beleediging of hoon, rakende het karakter of de eer van bepaalde openbare personen. Dit geval is thans niet aanwezig. Wij willen ons niet verdiepen in de vraag of de geïncrimineerde passage-op-zich-zelf voor wien ook beleedigend zou zijn, en, zoo het antwoord daarop bevestigend mocht luiden — wat wij zouden willen ontkennen — of 't dan beleedigend is voor den Gouverneur.

Wij willen echter slechts in het licht stellen, dat hoe onaangenaam ook bedoelde passage voor den betrokkene moge zijn, aan zijn eer, zijn goeden naam, zijn karakter daardoor niets wordt te kort gedaan.

Deze passage is zoo bijkomstig, is zoo overbodig in het artikel, waarin het een plaats vond, dat door het aan te grijpen als middel tot een strafvervolging, het bestuur den schijn op zich laadt, zich te laten vervoeren door boosheid over critiek, waartegenover het machteloos staat.

En te meer hebben wij bezwaren tegen het optreden van het Bestuur in deze zaak, nu trots het feit, dat de heer Kraan de volle verantwoordelijkheid van het geschrevene aanvaardde, een onderzoek op de drukkerij werd ingesteld. Dit is nog wel de ergste kant van den aanslag op de drukpersvrijheid in deze zaak. Wel is waar is, ingevolge de wet, de openbare macht daartoe bevoegd, maar de gebruikmaking van deze bevoegdheid was zoo overbodig, dat men allicht daarin zou kunnen zien de poging om door intimidatie van loontrekkende, onverantwoordelijke helpers, de taak der pers in de toekomst te bezwaren. Intusschen verklaren wij in gemoede niet aan een dergelijke bedoeling te gelooven; desniettemin blijft dat optreden bedenkelijk."...........

Dat de redacteur van De West zegt geen rechtsgeleerd raadsman te zullen aanstellen, acht Suriname ondoordacht.

„Wij geven haar gelijk, wanneer zij geen spitsvondigheden, verzachtende omstandigheden e. d. wil laten pleiten.

Maar waar de openbare aanklager, juist door het alternatief dat zij stelde, niet zal nalaten eventueel alle krachten bij te zetten om den rechter te over-

tuigen van de aanwezigheid van schuld, daar zou het onverantwoordelijk zijn van den aangeklaagde den rechter aldus eenzijdig te laten voorlichten. Het instituut van de balie is er niet om de waarheid te bedekken, maar juist om den rechter te helpen haar te vinden.

Wanneer het den persoon van den redacteur van De West alleen gold, kon men deze houding laten voor wat zij is, maar waar hij beweert een beginselvraag te willen opwerpen, daar is het onjuist en onverantwoordelijk niet alles in het werk te stellen, dat de vraag van alle zijden volkomen belicht wordt."

Wij zijn het geheel eens met Suriname en hopen, dat de heer Kraan, in het belang van de drukpersvrijheid, van zijn voornemen is teruggekomen.

Suriname van 26 Sept. schrijft:

„Er is rechtsingang door het Hof van Justitie verleend tegen den redacteur van De West. Het desbetreffende vonnis werd hem gisterennamiddag beteekend.

Wij kunnen slechts herhalen wat wij reeds eerder schreven, dat wij den genomen stap zeer betreuren en hem er niet op berekend achten het prestige van het bestuur te verhoogen."

***

Onder het hoofd „Bedenkelijk" bevat Het Vaderland van 20 October een artikel, waarin de zaak Visser besproken wordt.

In afwachting van de door den Gouverneur toegezegde inlichtingen wenscht het blad zijn eindoordeel op te schorten. Het artikel eindigt aldus:

„Vooralsnog echter schijnt ons des Gouverneurs besluit niet vrij van bedenking, omdat daardoor schade is berokkend aan het prestige van de rechterlijke macht en zoowel dit als hare volkomen onafhankelijkheid van het bestuur hoog dienen te worden gehouden, vooral in een kolonie als Suriname.

Als wij dit schrijven, willen wij niet geacht worden daarmede te kennen te geven, dat wij mr. Visser's daad goedkeuren. Voor zoover wij haar kunnen beoordeelen, schijnt zij ons het tegendeel van tactvol. Maar ook al mocht de kennisneming van een nadere uiteenzetting der feiten door den Gouverneur ons in die meening bevestigen, dan nog zou het, zooals wij de zaak voor het oogenblik bezien, wel op den weg van den Gouverneur hebben gelegen, den heer Visser om hetgeen hij deed intra muros te onderhouden, maar niet hem als rechterlijk ambtenaar te corrigeeren, gelijk geschied is.

Bij de behandeling van de begrooting van Suriname voor 1914 in de Staten-Generaal zal ongetwijfeld deze zaak ter sprake komen; ook daardoor zal zij tot meer klaarheid kunnen worden gebracht."

Naar ons inzien verdient het overweging de behandeling van de begrooting — op zijn vroegst eind December — niet af te wachten, maar gebruik te maken van den vragendag, om te vernemen wat de Regeering van plan is in deze zaak te doen.

Naar aanleiding van de opmerking in ons vorig nummer, dat de redacteur van De West zal moeten terechtstaan voor een hof, dat, naar de meening van een deel der burgerij, de noodige onafhankelijkheid mist, wordt onze aandacht er op gevestigd, dat de Voorzitter (de heer J. da Costa) en een lid (de heer L. L. Beckering van Loenen) hier met verlof vertoeven. Mr. Visser zal waarschijnlijk op deze zaak niet zitten. Blijven over Mr. Carst, aan wien, na de degradatie van Mr. Visser, door den Gouverneur „onverplicht" — het woord is van den Gouverneur in zijne toelichting van de zaak Visser — de functie van waarnemend president is opgedragen en de plaatsvervangende leden, door den Gouverneur aangesteld en, blijkens het gebeurde met Mr. Visser, afzetbaar.

De toestand is inderdaad hoogst bedenkelijk.

***

Suriname van 30 September wijdt een hoofdartikel aan de nota van inlichtingen van den Gouverneur.

Na de openhartigheid, waarmede de landvoogd de zaak heeft blootgelegd, te hebben geprezen, schrijft het blad:

„Maar gerechtvaardigd is diè daad daardoor geenszins. Want uit de nota blijkt voor 't minst, dat niet met voorzichtigheid gehandeld is.

Gaan wij dit even na.

Aan Mr. Visser wordt ten laste gelegd, dat hij, door een meening te kennen geven in een zaak, die aan zijn nader oordeel als lid (niet speciaal als president) van het Hof zou kunnen worden onderworpen, zich een belemmering schiep voor de vervulling van zijn plicht, daar hij zich eerlijkheidshalve zou moeten verschoonen.

Het verwijt treft hier den rechter; in deze is het voorzitterschap zoo bijkomstig, dat het geheel weggedacht kon worden. Het Bestuur bevestigt aldus hetgeen wij in eerste instantie van deze zaak schreven, nl. dat Mr. Visser òf als rechter gezondigd heeft òf niet — maar niet bij de leiding van het Hof dus zeer zeker niet als voorzitter.

Als wij ons geheel op het standpunt van het Bestuur plaatsen, dan moeten wij herhalen, hetgeen wij reeds in eerste instantie aantoonden, nl. dat het Bestuur in zijn plicht tegenover de kolonie is te kort geschoten; want dan ware met de enkele ontheffing van het voorzitterschap het vermeende kwaad niet voldoende geweerd. Waar een dadelijk ingrijpen niet geboden was, had het Bestuur de zaak aan het Opperbestuur moeten voorleggen met verzoek om een spoedige beslissing. Binnen zes weken ware de beslissing der Regeering dan bekend.

Dien weg volgende had het Bestuur waar staatsbeleid aan den dag gelegd.

Het had dan veel opwinding in de kolonie voorkomen en zich misschien een échec bespaard.

Nu is het Bestuur, daargelaten het vele betreurenswaardige, dat tusschentijds voorviel, even ver, aangezien het op het eind toch de zaak aan het oordeel van den Minister moest onderwerpen. Het is feitelijk geëindigd met datgene, waarmede het, ingevolge een voorzichtig beleid, had moeten beginnen en het heeft daarenboven, als reeds gezegd, een ongeëigende straf toegepast, door den Voorzitter te treffen, waar het den rechter bedoelde. Het had in deze zaak niet A moeten zeggen, waar het niet dadelijk daarbij B kon laten hooren."...........

Na nog eenige zeer belangrijke beschouwingen over de nota en de handeling van Mr. Visser eindigt het blad aldus:

„Let men op het feit, dat het Reg.-Regl. den voorzitter en de leden van 't Hof van Justitie volstrekte onafhankelijkheid van elke autoriteit in de kolonie, zelfs den Gouverneur, waarborgt, dan doet zich al licht de vraag voor of de Gouverneur, door de oevoegdheid van te voorzien in tijdelijke vacatures bij het Hof, ook de bevoegdheid verkrijgt met de tijdelijk benoemden te handelen, als met gewone ambtenaren, waardoor van de gewenschte onafhankelijkheid van het Hof niet veel overblijft.

In deze vraag wenschen wij ons echter niet te verdiepen. Toch meenen wij, dat zij niet van belang voor de kolonie ontbloot is.

Een antwoord daarop van de zijde van de Moederlandsche Regeering zou derhalve welkom zijn.

Resumeerende moeten wij tot ons leedwezen verklaren, dat de nota de handelwijze van het bestuur niet voldoende gerechtvaardigd heeft.

Wachten wij af wat het oordeel is van de Moederlandsche Regeering."

***

In het vorige nummer van dit weekblad wordt in de rubriek Curaçao de vermoedelijke opheffing van het marine-station West-Indië betreurd.

Wij willen niet nalaten als onze meening te kennen te geven, dat, ook wat Suriname aangaat, de maatregel zeer bedenkelijk is.

***

Suriname van 19 September bevat een interessant artikel over „Een Surinamer-Uitvinder" in de Vereenigde Staten, ontleend aan het Amerikaansche tijdschrift The Crisis. Wij zullen hierop terugkomen, wanneer wij kennis hebben genomen van het desbetreffende artikel in Munseys Magazine van Augustus j.l.

***

Ook het verslag van ons bezoek aan de „Koloniaal-aardrijkskundige tentoonstelling" te Amsterdam moeten wij uitstellen.

***

In de N. R. Ct. van 25 October — Avondbl. B — een belangrijk artikel over het Bacovenvraagstuk, waarin de voorstellen van twee Rotterdamsche scheepvaartfirma's om de zaak tot oplossing te brengen worden medegedeeld. Het blad eindigt met deze woorden: „Het is te hopen, dat men in Den Haag de oogen open zal hebben voor de aantrekkelijkheid van een plan, dat wellicht de schoone toekomst eener kolonie in zich bergt, een plan dat beraamd is en uitgevoerd zal worden door kooplieden, die de ervaring niet alleen, maar ook de technische hulpmiddelen bezitten om het welslagen ervan te verzekeren.

Moge de tijd van voorbereiding in de regeeringsbureau en van beraad in de Kamers ditmaal kort zijn. De bacoven wachten om verscheept te worden."

Wij willen er dit aan toevoegen: tot dusver is de gang van zaken geweest: verschepingsgelegenheid, maar geen bacoven, daarna bacoven maar geen gelegenheid tot verscheping. Betracht men niet de noodige voortvarendheid, dan loopt men gevaar, dat de derde phase zal zijn: verschepingsgelegenheid, maar geen bacoven!

Wij zouden het zeer toejuichen als de firma Bookers, die handelend optrad, terwijl men hier stil zat, in de combinatie begrepen werd, aangenomen dat zij zulks wenscht.

Curaçao.

Uit de Wekker nemen wij de navolgende berichten over:

„L.l. Zaterdag kreeg ons eiland een bezoek van iemand die men hier zeker niet verwacht had, nl. van Mevrouw Zoila de Castro, echtgenoote van den ex-president der V. S. van Venezuela. Zij kwam met het Amerikaansche stoomschip Caracas van San Juan de Puerto-Rico hier aan en vertrok Woensdag d.a.v. naar genoemde stad terug".

***

„Het onderzoek in zake het gebeurde op de plantage Choloma wordt met ijver voortgezet. Men schijnt echter geen stap nader tot de oplossing van de zaak te zijn gekomen".

***

„Door het Bestuur is thans een ruime hoeveelheid bronzen pasmunt uit Nederland ontvangen ter voorziening in het gebrek aan die munt, hetwelk hier best nd. De nieuwe muntstukken zijn donkerder van kleur dan de oude".

***

Uit eene correspondent'e uit Saba aan de Amigoe nemen we het navolgende over, betreffende Sabaansche toestanden:

„Om iedere maand een staat te geven van de sloepen, schoeners, drie- en viermasters, die ons eiland aandoen, is van alle belang ontbloot.

Nochthans is het wel een wetenswaardigheid, dat hun getal niet onbeduidend is. Iedere maand komen hier meerdere schepen aan, onder Hollandsche of vreemde vlag varend, met Sabaneezen bemand, die hetzij geankerd, hetzij op stroom een tijdje op onze ree vertoeven. Waarom dan wel zulk een drukke „call at Saba?"

Niet voor passagiersvervoer, voor handel of ander winstgevend oogmerk, bij velen uitsluitend en alleen om de bemanning gelegenheid te geven een paar uurtjes in den huiselijken kring door te brengen.

„Een goed Sabacaptain", zeide eens een gezagvoerder, „kan niet door de Caraïbische wateren zeilen zonder Saba aan te doen".

Het moge dan maar voor een halven dag of iets langer wezen, de omweg en moeiten kunnen nog al groot zijn, het doet er niet toe, dat alles weegt hoog op tegen de zoete pooze van rust en ontspanning, die den moed én levenslust er in houdt.

Natuurlijk zijn al de eigenaars of de maatschappijen dier schepen van dat gemokkeld snoepreisje niet op de hoogte, ja, zelfs is het verschillende kapiteins door hun chefs speciaal verboden onder Saba te ankeren, daar bij eventueele schipbreuk, na op reis op Saba geankerd te hebben, de verzekeringsmaatschappij de geleden schade weigert uit te betalen. Wel een bewijs, hoe men in die kringen bekend is met onzen treurigen haventoestand!

Vandaar ook, dat het journaal van verschillende zeilschepen, die hier 'n paar dagen vertoefd hebben, en dat oponthoud willen verantwoorden, een gelijk aantal etmalen „calm weather" aangeeft.

Hetgeen natuurlijk waarheid is! Waar toch is het weer kalmer dan in een gezellige huiskamer met vrouw en kinderen!?

De komst dier schepen brengt altijd wat leven in de brouwerij. Familieleden en vrienden komen vroolijk naar boven, het laatste nieuws uit verre en naburige landen wordt rondverteld, etc. etc. Vooral is het aangenaam, als er onverwachts eens een schoener, direct of langs een omweg van Curaçao komt, die de nieuwste snufjes van het hoofdeiland meebrengt. Jammer, dat er nooit een extra-mail aan boord is. Waarschijnlijk zegt het journaal der schoeners op den dag van verblijf alhier eveneens: „calm weather", zoodat de Curaçaosche postautoriteiten onbekend met de bestemming van het vaartuig, geen mail konden opmaken. Wel jammer, want zoo'n extra-mail in de maand zou voor ons een extraboutje beteekenen.

Ik zeg: voor ons, dit is enkelen onder ons, eenmansgangers, die heet zijn op de mail van Curaçao en Moederland en niets of zeer weinig te wachten hebben van de mail.

De mail beteekent hier de Amerikaansche mail, omdat die van het grootste belang is voor de bevolking.

Want niet alleen brengt die mail voor bijna ieder huisgezin nieuws aan van vaders en echtgenooten, zoons en broers, die in Amerika varen of werken, maar vooral ook brengt ze den dollar op het eiland. Het is bijna ongeloofelijk, hoeveel geld iedere 14 dagen met die mail medekomt.

Niet meegeteld de brieven, die onaangeteekend, geld of chèques inhouden, komen er gemiddeld 30 of meer aangeteekende stukken met geldwaarde — enkele weken geleden 42 zelfs, waarvan sommigen van 25 tot 40 dollars inhouden.

En dat al'es geld, dat in Amerika op schepen of in handelshuizen verdiend wordt, of wel de betaling is van „Spanisch work" van hier ten verkoop opgezonden.

Men kan dan ook gerust zeggen, dat een groot deel der bevolking leeft en teert op die mail.

Want het eiland zelf levert niet veel op, het werk is er schaars, handwerk vindt geen goed betalende afnemers, zoodat bijna alle mannen naar Amerika trekken, het land van melk en honig, om daar in hun onderhoud en dat hunner families te voorzien".

***

De N. R. Ct. bespreekt de belangrijke artikelen van Mr. G. J. Fabius in de „Economist" over de Curaçaosche bank.

Curaçao loopt op zijn handelsbalans jaarlijks 2 à 3 millioen te kort; het aanzuiveren van dit tekort geschiedt ten deele door de rijksuitgaven voor Curaçao en de verteringen van schepen en reizigers, die het eiland bezoeken.

Het blad vervolgt:

„Maar toch is ook de betalingsbalans gewoonlijk ongunstig. De pogingen om het bedrijfsleven er te ontwikkelen zullen, naar men hopen mag, hierin geleidelijk verbetering brengen. Maar in de naaste toekomst zal de toestand weinig veranderen, ook ondanks, in de eerste plaats, de aanstaande opening van het Panamakanaal. De heer Fabius bespreekt in dit verband het rapport, door de Commissie voor de Handelspolitiek ten vorigen jare, over de gevolgen van dit wereldfeit te wachten uitgebracht, en acht het twijfelachtig, of die gevolgen vooreerst wel heel groot zullen zijn. De Europeesche scheepvaart en die der oostelijke havens van de Ver. Staten zullen voorloopig wel de belangrijkste haven blijven en voor dit verkeer is de aangewezen route zeker niet die langs Curaçao. Maar indien het zich verder ontwikkelt als overscheephaven, kan het toch van Panama zeker voordeel trekken. Wat de regeering ten dezen deed, acht de heer F. in dit verband voldoende, en afwachten is thans geraden. Mogelijk kan het eiland ook als winterverblijf wegens zijn klimaat gezocht worden. Doch dit is een zeer onzekere kans, en de verbetering van de wisselkoersen moet dus in hoofdzaak van het handelsverkeer zelf komen, en daar dit ten nauwste gebonden is aan het transitovervoer naar de omringende landen, zal de staatkundige en economische toestand daar nog wel telkens storingen ook op de wisselkoersen veroorzaken.

Van de oprichting der mijnbouwmaatschappij Curaçao verwacht de heer F. geen groote verbetering ten opzichte van den wisselprijs. Hij schetst in dit verband de geschiedenis der phosphaatwinning op Santa Barbara en meent, dat de hervatting der ontginning niet in staat zal zijn het tekort op de betalingsbalans te doen verdwijnen. Door dit tekort is de wisselkoers meermalen tot 7 percent boven de pariteit gestegen, en de post „agio op gouvernementswissels" bracht vroeger wel eens ƒ 20.000 per jaar op. Sedert 1882 verminderde deze post, en hij verdween grootendeels na de muntwet 1901, die den gulden Curaçaosch courant, wiens waarde ongeveer 6 pct. beneden die van Nederland stond, afschafte. Maar toch kan het niet verwonderen, dat specie telkens uit Curaçao ter betaling van schuld naar het buitenland gezonden wordt. De Bank kon hiertegen niets doen, daar het disconto bij het reglement van 1828 op 5 percent was vastgelegd en sedert, ook niet na het nieuwe reglement van 1907, nooit is gewijzigd. Men moet echter erkennen, dat de positieve nadeelen van den onveranderlijken discontokoers op Curaçao veel geringer zijn geweest, dan zij hadden kunnen zijn, indien de disconteering niet in het verleenen van voorschotten ware ontaard, daar nu de acceptaties grootendeels met nieuwe werden betaald en dus op den toestand van het ruilmiddel weinig invloed meer hadden.

Bij het nieuwe reglement is nu aan de Bank de vorming van een eigen wisselportefeuille mogelijk gemaakt, waarmede 1 Februari 1908 is begonnen en deze maatregel werkt aanvankelijk gunstig, dank zij de medewerking, door het gouvernement aan de Bank verleend. Maar men zal ook op andere wijze voor fonds moeten zorgen, daar de regeeringsuitgaven voor Curaçao slechts ongeveer 6 ton bedragen, en de vorming van een buitenlandsche fondsreserve, zooals mr. G. Vissering voor China aanbeval, kan daaraan zeer bevorderlijk zijn. Maar de Bank zal ook door zich den wisselhandel met de kuststaten aan te trekken, het eiland moeten ontworstelen aan den invloed van economische crises in Venezuela, voor zoover dit mogelijk is".

WAT DE INLANDER ZEGT.

Naastenliefde. „Kijker" schrijft in de Sinar Sumatra, dat de Inlander in het oog van de Hollanders en Vreemde Oosterlingen een dom mensch is, een karbouw gelijk, en dan wordt hij nog uitgescholden op den koop toe. Overal op Java en langs de Oostkust van Sumatra treft men tal van ondernemingen aan. Wie gaven den stoot tot de oprichting van deze ondernemingen? Wie brachten daar aanzijn en vorm en inrichting aan? Het zijn de Hollanders en Engelschen. Maar van wie zijn de gronden? Immers van de Inlanders. Waar kwamen de arbeidskrachten vandaan? Van de Inlanders. Deze werken in 't zweet huns aanschijns, terwijl het loon lang niet in overeenstemming is met den door hen gepresteerden arbeid. Zij hebben steeds in het voordeel van het blanke ras gewerkt, dat duizenden, miljoenen won. En nu zou men zeggen, dat de Europeanen, door deze voordeelen tot rijkdom gekomen, met ontferming en mededoogen voor den Inlander bezield zijn? O neen, verre vandaan. Zij schelden ons uit, slaan, trappen en schoppen ons. Wat is wel de reden dat men nu telkens hoort van verwondingen door Inlanders aan assistenten van de ondernemingen toegebracht? De Inlanders hebben hartzeer en zijn beu om voor Europeanen te werken en dan nog door hen geslagen te worden. Ach, Hollanders, „hebt uw naasten lief", wordt er bij u gezegd. De Inlanders zijn geen beesten, zij zijn ook menschen, ook uw naasten. Hun domheid is uw voordeel geweest. Zij zouden zich anders niet zóó als koelies verbonden hebben.

Ernstige beschuldigingen. Het is wel noodig, schrijft de Pantjaran Warta, dat in een nieuwe hormat-circulaire de Europeesche en Inlandsche ambtenaren er op gewezen worden, de Inlanders meer menschwaardig te beschouwen en te behandelen. In een zekere afdeeling van Midden-Java zetelt een assistent-resident, die er een willekeurige opvatting van zijn positie en plicht op nahoudt. Schrij-

ver noemt eenige staaltjes: 1e. Een riedkar kwam met een postkar in botsing. De karrekerel werd terstond in de boei gestopt, omdat de postkoetsier een wond had opgeloopen. In afwachting van de beslissing op de rol, werd hij een maand aangehouden. Op de rol kreeg hij drie maanden k r a k a l (ten arbeidstelling aan de publieke werken voor den kost zonder loon). Met de eene maand preventief, heeft hij dus voor een ongelukkig klein vergrijp vier maanden gevangen gezeten! Is dit billijk en rechtvaardig? 2e. De gestraften worden bij het minste vergrijp van luiheid beschuldigd, krijgen een pak slaag en de m a n d o o r (opzichter der gestraften) wordt ontslagen. Onder dezen assistent-resident werden reeds om futiele redenen, zonder nader onderzoek, een veertigtal oppassers ontslagen. Het is nu moeilijk om daar nieuwe oppassers in dienst te krijgen. Zij bedanken er hartelijk voor. 3e. Op zijne wandelingen moeten de voorbijgangers het niet wagen hem voorbij te loopen of te blijven staan. Zij moeten d j o n g k o k k e n (op den grond zitten of hurken). Hij kijkt hen anders met groote oogen aan en zegt: „verdom". (Alweer een staaltje van g t l a h o r m a t of te wel grootheidswaanzin). Maar de Inlanders hebben er nu maling aan en loopen door. 4e. De huis- en tuinjongens worden om een haverklap ontslagen, en krijgen dan het hun nog toekomende traktement niet uitbetaald. Vragen zij zelf om hun ontslag, dan worden zij met de boei gedreigd. 5e. Op de rol straft hij bijna nooit met boete, doch met „k r a k a l". Dit is niet voordeelig voor het land, maar wèl voor den aannemer voor de levering van het eten der gevangenen. En ook voor den assistent-resident, die dan de noodige blikjes en ham van den aannemer cadeau krijgt („zonder onkost"). 6e. In een dessa werden de veekralen, met het oog op het heerschen van een besmettelijke ziekte, op last van den veearts op bepaalde afstanden ompaggerd (door bamboe-omheiningen afgescheiden). Op enkele punten kwamen de p a g g e r s te dicht bij de riettuinen van een suikerfabriek, welker administrateur een vriend was van den assistent-resident. Deze gelastte terstond, dat de p a g g e r s verlegd moesten worden. En 't geschiedde, zonder dat de veearts vooraf gehoord werd. 7e. Met de Europeesche ambtenaren en partikulieren in zijne afdeeling ligt hij overhoop, omdat zij niet naar zijne pijpen willen dansen. 8e. De Inlanders mogen niet meer dan met hun vieren bij elkander komen. Anders worden zij verdacht van kwade bedoelingen in hun schild te voeren. 9e. Hij heeft 't land aan de S a r i k a t I s l a m. Nieuwe leden mogen niet worden aangenomen. Een Inlander, die wat tegen een Chinees heeft, wordt in het ongelijk gesteld en minstens voor drie dagen in de gevangenis opgesloten. Daarna wordt hij er uit gelaten, en 't heet dan, dat de schuld niet bewezen was. Hm, t e r l a l o e (al te erg)! 10e. Van 's landswege heeft hij ook een auto tot zijne beschikking, maar deze wordt meer voor partikuliere doeleinden gebezigd. 's Avonds gaat hij daarmee met vrienden en kennissen uit. En de regent, vreemd genoeg, zegt op alles ja en amen, doet mee, drinkt veel whisky soda. Weet de Regeering wel, hoe het optreden der ambtenaren een bespotting is van Hare goede bedoelingen ten opzichte van den Inlander? Het zou goed zijn, als zulke ambtenaren er eens flink tegen aanliepen, besluit bovengenoemd blad. Zulke handelingen zijn niet bevorderlijk voor het prestige, geven aanleiding tot driest optreden van S a r i k a t I s l a m m e r s en I. P e ë r s. Artikelen en brochures van T j i p t o en S o e w a r d i, als daar zijn: „A l s i k N e d e r l a n d e r w a s", „K r a c h t e n v r e e s", „E é n v o o r a l l e n e n a l l e n v o o r é é n", sturen dan aan op revolutie, prediken verzet tegen de openbare macht, zaaien onrust, zijn niet in het belang van 's lands veiligheid. En de Regeering acht het dan noodig om er een eind aan te maken, door de schrijvers weg te jagen.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Gelijkstelling met Europeanen. De W a r n a W a r t a deelt mede, dat de heer Th. H. P h o a, hoofdredacteur van dit blad, te Semarang, aan den Gouverneur-Generaal verzocht heeft zijne gelijkstelling met Europeanen in te trekken en hem in den ouden staat met zijn ouden naam terug te brengen, nm. P h o a T j o e n H o a t. Hij vermeent toch, dat, nu China 't met Japan eens is, de gelijkstelling van alle Chineezen wel van zelf spoedig volgen zal, 't zij door aandrang van uit China, dan wel door Nederland zelf. Het Chineesche blad T i o n g H o a W i S i e n P o haalt dit feit aan en zegt, dat die Chinees doarmee toch niet goed gehandeld heeft. In afwachting van een bepaling, die de Chineezen in Indië op gelijken voet met de Europeanen stelt, kan het toch geen kwaad, dat nu reeds een Chinees, die zich hooger gevoelt dan het gros van zijn rasgenooten, zonder zijn ras te verloochenen, zich met Europeanen laat gelijkstellen. Gelijkstelling is nog geen naturalisatie.

Opruiende taal. Een zekere T j a k r a A m i d j a j a, klerk bij de S.S., S a r i k a t I s l a m m e r en vice-president van deze Vereeniging in zijne afdeeling, doet volgens de P e w a r t a S o e r a b a j a uitlatingen, die geen goed doen aan den naam der Vereeniging. Hij zegt o.a., dat de Inlanders zich meer moesten aansluiten, opdat zij meer en beter weerstand kunnen bieden aan de beten van de witte en gele „muskieten". Daarna heeft hij gezegd, dat de benaming van muskieten eigenlijk nog te mooi was. De Europeanen zijn de „witte bloedzuigers", en de Chineezen de „gele bloedzuigers" van N.-I. De politie-opziener Braun heeft van deze uitlatingen proces-verbaal opgemaakt.

Sarikat Islam. De commissarissen van de afdeelingen Paroengkoeda en Tjitjoeroek der S a r i k a t I s l a m in de Preanger hebben om onbekende redenen als zoodanig hun ontslag genomen. Naar het oordeel van de B i n t a n g S o e r a b a j a, die dit mededeelt, begint deze Vereeniging te verloopen en zal zij wel langzamerhand verdwijnen. In Pamekasan en Sumenap maken de S a r i k a t I s l a m m e r s zich onmogelijk. Chineesche tokohouders worden daar door honderden Inlanders S. I. aangevallen en bemoeielijkt, en 't is, of de politie daar machteloos tegenover staat. Zij doet althans niets, om de Chineezen te beschermen.

In de P a n t j a r a n W a r t a komt een bekendmaking voor vanwege het bestuur der S a r i k a t I s l a m te Batavia, dat het lid B o e n j a m i n van de kampong Tanah Tinggi voor den tijd van zes maanden in zijn lidmaatschap is geschorst, uithoofde van zijn onbehoorlijk gedrag. Als hij niet veranderd, zal hij uit de Vereeniging ontslagen en verwijderd worden.

Een Christelijke school voor Chineezen is te Magelang geopend (P e w a r t a S o e r a b a j a en B i n t a n g S o e r a b a j a). Den 16en September had de opening plaats van de P r i n s e s J u l i a n a-school te Soekaboemi. Zij is opgericht door de „Vereeniging voor Soendaneesche meisjesscholen" te Buitenzorg en speciaal bestemd voor dochters van Inlandsche ambtenaren en hoofden in de Soendalanden. Het is niet meer dan billijk, zegt de P e r n i a g a n, dat nu de jongens op Europeesche wijze onderricht worden, de meisjes ook zulk onderwijs deelachtig worden. Er mag geen onderscheid gemaakt worden. Het onderwijs zal zoowat gelijk zijn aan dat op de 1e klas Inlandsche scholen. Alleen zal meer aan het Hollandsch gedaan worden. Handwerken, huishouden en ziekenverpleging komen ook onder de leervakken voor. In geen geval en onder geen voorwendsel mag van en over den Christelijken godsdienst worden gesproken. Kostleerlingen worden ook aangenomen, terwijl het schoolgeld heel laag is gesteld, opdat kinderen van ouders met lage traktementen of geringe inkomsten ook aangenomen kunnen worden.

Van Vreemde Koloniën.

China.

Bij de plechtige installatie van Yoean Shi Kai als eerste president van de Chineesche Republiek, in tegenwoordigheid van vertegenwoordigers van alle mogendheden, meenen wij nog eens bij de beteekenis van deze gebeurtenis te moeten stilstaan. Na zijn verkiezing volgde, alsof dit vanzelf sprak, de erkenning van de republiek door alle regeeringen. De persoonlijkheid van den president boezemt vertrouwen in en geeft daardoor een waarborg van hechtheid; de jongste revolutie der zuidelijken heeft, door haar mislukking, de atmospheer gezuiverd. Binnenslands deed zij opruiming houden van lastige verzetselementen. Naar buiten waarschuwde zij om niet te lichtvaardig hulp te verleenen aan revolutionnaire bewegingen. De positie van Dr. Sun Yat Sen, die niet alleen door velen als held vereerd, maar ook als bevrijder van alle misstanden beschouwd werd, is teruggebracht tot die van een politieken banneling, die nu alleen in de verte en uit de verte nog invloed vermag uit te oefenen. Ook van de Manchoes is, voorloopig althans, niets te vreezen, al zal bij de aanhangers van het verdreven huis hoop op herstel in betere tijden blijven smeulen.

Maar bij al 't nieuwe blijft de ziel van 't Chineesche volk wijsgeerig aangelegd. Er blijft ook een revolutionnaire neiging bij de vele duizenden, die moeilijk in hun bestaan voorzien, en die 't nu niet beter hebben dan onder 't keizerschap. De Chinees ziet in den president niets anders dan een nieuwen keizer, de een en de ander is de zoon van den Hemel, 't hoofd van 't sociale stelsel, door de hooge Wijzen voor China bestemd.

De president zal hebben te zorgen voor eigen veiligheid. Hij zal moeten weten te voorkomen, dat de provinciën zelfstandig leeningen sluiten. De buitenlandsche regeeringen kunnen hiertoe medewerken, door de centrale regeering het leenen gemakkelijk te maken; beschikt zij over geld, dan kan zij de deelen van 't land van eigen leeningen terughouden. Verder zal Yoean Shi Kai den uitweg moeten vinden tusschen meegaan met 't nieuwe, dat zich in allerlei opzichten van buiten opdringt en toch behouden, wat de Chinees geëerbiedigd wil hebben. Moderniseeren van 't rijk en toch Confusius ontzien. Maar het is niet genoeg, dat de Chineesche staatslieden den weg door dit lastige vaarwater zullen weten te vinden, de staatslieden der andere mogendheden moeten de beteekenis ook inzien der maatregelen, die te Peking genomen zullen worden, en daarmede voldoende kunnen sympathiseeren om er zich naar te voegen of ze te steunen. Hierin ligt

zeker niet het minst moeilijke gedeelte voor de te volgen Chineesche politiek, zooals reeds dadelijk wordt geteekend door Manschoerije, Mongolië, Tibet te noemen. Er is daar een chaos, maar de verkiezing van den president en de officieele erkenning der republiek zetten 't begin eener ordening in. Dat is het groote in de gebeurtenis van den dag.

Als staaltje van hetgeen zooal om en met de Chineesche politiek gemoeid is, geven wij hier een viertal uitknipsels uit een dagblad van één dag.

Spoorweglijnen in Mantsjoerije.

Kort geleden is tusschen Japan en China een spoorwegovereenkomst tot stand gekomen, die betrekking heeft op den aanleg door de Japanners van tal van nieuwe lijnen in Manschoerije.

Zoo komt er een lijn van Taonanfoe in Oost-Mongolië naar Sjangsjoenfoe in Manschoerije, en een doortrekking van de Sjenking-Heiloeng-lijn naar Kirin.

Dan krijgen de Japanners het recht om, indien zij het wenschen, een spoorlijn te leggen van Jehol (Sjentefoe) naar Taonanfoe. De lijn Taonanfoe-Sjangsjoenfoe is van strategische beteekenis en zal kunnen dienen tot betere bewaking van de Zuid-Manschoersche grens van Taonanfoe tot Kirin. Reeds in 1909 had Japan het recht gekregen om via Hoireng in Korea, een lijn aan te leggen van Kirin naar de kust.

De aanleg van al deze lijnen zal de positie der Japanners in Zuid-Manschoerije en Korea zeer stevigen. Zeko, de president van den (Japanschen) spoorweg in Zuid-Mantsjoerije, is via Peking naar Hongkong vertrokken. In de hoofdstad had hij met de regeering onderhandeld over den aankoop van land in Manschoerije voor den aanleg der geprojecteerde lijnen. Het heeft de aandacht getrokken, dat de Chineesche regeering zoo uiterst beleefd is geweest tegen den Japanschen spoorwegman.

De Chineesche vloot.

De schout-bij-nacht Christian en een aantal instructeurs, die op verzoek uit Peking door de Engelsche Regeering ter beschikking van China zijn gesteld in verband met de plannen tot uitbreiding en reorganisatie der vloot, zullen reeds binnenkort daarheen vertrekken.

Christian, die zich voorloopig voor drie jaar verbonden heeft, wordt directeur van het ontworpen nieuwe marine-instituut in Nimrodshund, ten Zuiden van Shanghai, het vierde in China; er bestaan reeds zulke opleidingsinrichtingen te Tientsin, Nanking, en Kanton. In Shanghai zal ook een vlootbasis worden gevormd. Voorts zal het aantal opleidingsschepen aanmerkelijk worden uitgebreid.

China en Mongolië.

De Times verneemt uit Peking, dat de Chineesche en de Russische regeering eindelijk een overeenkomst getroffen hebben, waarbij de eerste feitelijk de zelfstandigheid van Mongolië erkent.

De grenzen van den staat Mongolië en andere hoofdpunten zullen vastgesteld worden door een Russisch-Chineesche conferentie, die te Kiachta gehouden zal worden.

De Chineesche leening.

De correspondent van de Daily Telegraph te Peking geeft eenige nadere bijzonderheden omtrent de nieuwe Chineesche leening van 20 millioen P. St., welke, naar het heet, voor nijverheidsdoeleinden noodig is. De Fransch-Russische vertegenwoordigers in het internationale syndicaat zouden volgens dezen correspondent geen bezwaar maken tegen de leening, mits de Chineesche regeering bereid is den dienst der staatsschuld aan een internationaal lichaam op te dragen, op dezelfde wijze, als dit in Turkije is geschied.

Britsch West-Indië.

Britsch Guyana neemt, in weerwil van zijn natuurlijke bronnen, onder de Br. koloniën geen plaats van beteekenis in, zegt de W e s t I n d i a C o m m i t t e e C i r c u l a r. Volgens de kolonisten zou 't land alleen tot bloei kunnen komen wanneer een spoorweg werd aangelegd van de kust naar 't binnenland, maar er zijn daarbij zóóveel hinderpalen te overwinnen, dat de verwezenlijking van dezen wensch op zich moet laten wachten. De nooden, voor wier voorziening nu 't eerst gezorgd moet worden, zijn de immigratie, de irrigatie met den waterafvoer. De inspanning van 't oogenblik blijft gericht op verbetering van de landen nabij de kust, die 't beste bewoond zijn, en dit lijkt ook verstandiger dan de beschikbare sommen in onzekere speculatiën te stellen voor spoorwegen of stoomvaartlijnen. Vooralsnog moet men zich er mede tevreden stellen, als men de landen, wier af- en uitvoer verzekerd is, een normale oogst weet te bezorgen.

Ook over Jamaica wordt in die publicatie gesproken. Het in Maart 1913 sluitende jaar kenmerkte zich door een opbloei van den koffiehandel. De uitvoer van dit product had de dubbele waarde van die van 1911; de aanplantingen zijn zeer toegenomen. Daarentegen gaf de suiker maar de helft van 't voorgaande jaar, ongunstige weersgesteldheid is als de schuld hiervan op te geven. De cacao voldeed niet aan de verwachtingen, de cultuur schijnt niet in goede handen te zijn. Ook de bananen hadden geen goed jaar, maar de toestand is sedert verbeterende.

Het is wel interessant aan die mededeelingen nog deze, aan R o u n d t h e E m p i r e ontleend, toe te voegen. De trek van reizigers naar de Antillen neemt geregeld toe. Hoewel de Caraiben eerst sedert kort als villegiature in den winter voor de Europeanen in aanmerking zijn gekomen, blijken zij daarvoor in toenemende mate de aandacht te trekken. De in de tropen in acht te nemen hygiène wordt beter begrepen, de gevaren van een reis en verblijf in de warme streek tellen daardoor minder, terwijl de voordeelen van een daar doorgebracht tijdelijk verblijf meer worden gewaardeerd.

Het territoriale leger van Zuid-Afrika.

De brigade-generaal Beijers, opperbevelhebber van de territoriale weermacht in Zuid-Afrika, is te Southampton aangekomen en Reuter heeft hem nataurlijk laten interviewen. Aan zijn mededeelingen is het volgende ontleend:

Nederlanders en Engelschen werken in goede broederschap samen om de weermacht sterk te maken, daarin ligt de beste waarborg voor de veiligheid van Zuid-Afrika. Het territoriale stelsel werkt uitstekend. Dit jaar beschikte wen over 25000 recruten, terwijl maar op 7000 was gerekend. Als de heeren, die de politiek te leiden hebben, Zuid-Afrika maar zijn eigen weg willen laten gaan, zal het vraagstuk van de samenwerking in de I m p e r i a l d e f e n c e (ter verdediging van het geheel Br. rijk) van zelf terecht komen.

In eenige gedeelten van 't land zijn moeilijkheden ondervonden om geschikte personen te vinden voor officier bij de verschillende regimenten. Maar het M i l i t a r y c o l l e g e te Tempe verhelpt dit door de vorming van officieren en onderofficieren. Het dienstjaar begon den 1en Juli; in de oefenkampen Rustenburg, Lidgelton en Worcester zijn sedert dien weer 3000 recruten afgeëxerceerd.

Door de taalkwestie zijn geen bezwaren ondervonden. In 't algemeen gesproken kan men zeggen, dat in de nijverheidscentra het Engelsch, in de landbouwstreken het Hollandsch gebruikt wordt, en 't gaat best zoo.

INGEZONDEN.

Verwaarloosde Gouvernementsdienaren.

Geachte Redactie,

Wellicht kan het van nut zijn, met 't oog op de aanstaande behandeling der Indische begrooting in de Tweede Kamer, hier te wijzen op de m. i. onmogelijke bepalingen, die gelden voor de godsdienstleeraren der militairen en der minder-vermogende Europeanen in N.-I.; misschien acht 't een of ander Kamerlid zich geroepen, om te trachten bedoelde landsdienaren, wier arbeid blijkbaar steeds meer gewaardeerd wordt, ook een behoorlijk bestaan te verschaffen.

De niet-ingewijden toch zullen vreemd opzien, als zij vernemen, dat bedoelde godsdienstleeraren, in dienst van het Ned.-Ind. Gouvernement, beginnen met g e e n a m b t e n a a r te zijn.

Wat dat zegt? — Dat zegt: Geen v o o r s c h o t; geen w a c h t g e l d, maar op e i g e n k o s t e n te Batavia wachten tot, na eene maand of zoo, de benoeming is afgekomen. Dan o p e i g e n k o s t e n naar de plaats van bestemming reizen. En daar g e e n t r a c t e m e n t, dan na een volle maand.

Dat genot overkwam ons in 1896. Men bracht ons 1e klasse te Tandjong Priok, liet ons meer dan een maand op de benoeming wachten, plaatste ons toen te Malang en dit alles z o n d e r w a c h t g e l d, z o n d e r r e i s d e c l a r a t i e en tot na het verstrijken van een volle maand op de plaats van bestemming was het eenige antwoord van 's lands kas: Ja, k a s i a n! Maar u bent geen ambtenaar, mijnheer!

Doch aan alles komt een eind. Twee en een halve maand na aankomst in Insulinde ging 's lands kas open. Daar kwam de bekende toelage van f 150.— plus niets, behalve één groot ding: vrije geneeskundige behandeling. Dit laatste was nog al van beteekenis. Of we daar behoefte aan hadden! Want door dien Russischen — of zoo ge wilt Portugeeschen — toestand hadden we in 't een of ander krot moeten kruipen en in no time een hevige malaria-dysenterie opgeloopen. Niet in 't belang van den mij opgedragen arbeid.

De bepalingen zijn nu, sedert een jaar of tien, iets verbeterd. De godsdienstleeraren kunnen na twee jaren dienst tot ambtenaar benoemd worden. Doch men vergete niet, dat zij dan toch nog uitkomen op de hiervoren geïllustreerde wijze: g e e n a m b t e n a a r, enz.

Doch welaan, na twee jaren kan men ambtenaar worden en van al de voordeelen daarvan genieten: huishuurindemniteit, recht op verlof, pensioen en zelfs drie driejaarlijksche traktementsverhoogingen. Dat klinkt heel aardig. Na negen dienstjaren heeft men dus al zijn maximum tractement. Waarom zoo vlug? Zeker, omdat die verhoogingen zoo klein zijn. Men schijnt gevoeld te hebben, dat er haast bij was. Elke verhooging is n.l. f 20.— groot, zoo dat het maximum tractement bedraagt f 210.— per maand. Daarbij komt f 25.—, f 40.— of f 50.— indemniteit voor huishuur.

Nu bedenke men echter, dat deze personen geplaatst zijn op garnizoensplaatsen. Daar is in den

gel het leven duur en zijn de huishuren hoog. In
n groote garnizoensplaats hebben zij dan voor
un zeer ambulanten arbeid nog veel transportkos-
n ook, waarvoor niets vergoed wordt. Willen
j gezond zijn, om hun werk te kunnen doen, dan
oeten zij in het gezondere, dat is duurdere ge-
elte der stad wonen. Eenige kinderen hebben zij
aak ook. Die moeten iets leeren, studeeren in Hol-
nd; want het blijkt telkens weer: Indië is niet het
nd voor de opvoeding van kinderen van Holland-
he ouders. Men mag toch ook zijn kinderen niet
an de omstandigheden opofferen.

Doch die kinderen in Holland te laten studeeren
hun bepaald onmogelijk, tenzij zij zelf eenigs-
ins bemiddeld zijn. Of zou men willen, dat zij voor
unne kinderen moesten rekenen op de liefdadigheid
an anderen? Zou dit geen schande zijn
oor ons koloniaal bestuur?

Waarschijnlijk vergelijkt men de godsdienstleeraren
et zendelingen van bepaalde zendingsgenootschap-
en. Doch dit is onbillijk. Deze laatste immers staan
egenover de kinderen hunner zendelingen in gansch
ndere verhouding dan ons Gouvernement tegenover
e kinderen der godsdienstleeraren, afgezien van het
it, dat particuliere zendingsvereenigingen uit den
ard der zaak nog meer dan het gouvernement de
economie zullen moeten betrachten.

Herhaaldelijk is door mij ter bevoegder plaatse
p dezen toestand gewezen, doch steeds zonder re-
ultaat. Ingewijden beweren, dat men eigenlijk wei-
ig voor die godsdienstleeraren voelt, omdat zij or-
anisch zoo half buiten het Indisch kerkverband
taan. Maar het gaat dan toch niet aan, om hen
elf van dat gebrek aan medegevoelen de slachtof-
ers te laten, en dit te meer, als men den door hen
gepresteerden arbeid waardeert.

Ook nu bestaan er voorstellen tot verbetering van de
ositie der hulppredikers op de buitenbezittingen en
e verheugen ons daarover. Maar wel opmerkelijk
, dat er niets bekend is van dergelijke plannen
oor de godsdienstleeraren, die toch in veel slech-
er conditie staan.

En waar er slechts zeven van deze godsdienst-
eeraren in Indië werkzaam zijn, zou een aanvangs-
alaris van f 200.— met een maximum van f 400.—
er maand (huishuurindemniteit inbegrepen) slechts
en vermeerdering van f 13.300 geven op de jaar-
lijksche begrooting der uitgaven van het Gouverne-
ment. De door hen te verrichten arbeid zou er
mede gebaat zijn. En men zou dan tevens het af-
eggen van een behoorlijk examen kunnen eischen,
atgeen nu, zonderling genoeg, niet noodig is om
ot godsdienstleeraar benoemd te worden.

Met dank voor de plaatsruimte,

Uw dw.

Nijmegen. R. AKKERMAN.

O.- en W.-Ind. Literatuur-Overzicht.

Reisgids Bali en Lombok.

Bij J. H. de Bussy te Amsterdam verscheen: Bali
en Lombok. Reisgids voor toeristen, door Dr. A.
H. Pareau.

Schrijver geeft een goed overzicht van de be-
zienswaardigheden op genoemde eilanden, die te
voet, te paard of per rijtuig doorkruist moeten wor-
den; want wel is waar wordt daar in de laatste
jaren hard gewerkt aan den aanleg en verbetering
van wegen en wordt de bruggenbouw eveneens met
krachtige hand voortgezet, maar de tijd om er een
grooten autotocht te maken is nog niet aange-
broken, behoudens slechts op een paar wegen. Wie
de door Dr. Pareau beschreven reis met aandacht
volgt, zal niet alleen bewondering koesteren voor
de zeldzame gaven der Baliërs, maar ook eerbied
gevoelen voor hetgeen in de weinige jaren na den
laatsten oorlog, door Nederlanders op Bali en Lom-
bok is gedaan.

Schr. hoopt, dat zijn reisgids er toe zal bijdra-
gen, dat meer Hollanders zich geroepen zullen ge-
voelen om de zee over te steken, ten einde zich te
overtuigen van de juistheid zijner bewering; zij zul-
len dan voortaan met meer warmte over Indische
toestanden spreken dan helaas nu veelal het ge-
val is.

Het handige boekje is fraai geïllustreerd en be-
vat ook een kaartje der beschreven eilanden.

Indische Vereeniging

Van het periodiek: Indische Vereeniging. Voor-
drachten en Mededeelingen, verscheen No. 4. De
heer H. M. van Haften, leeraar aan het Gymna-
sium Willem III te Batavia m. v., behandelt er in
het onderwerp: Onderwijs voor de Inlanders in onze
Koloniën.

Op voortreffelijke wijze wijst schr. op de gebre-
ken, welke dat onderwijs momenteel aankleven, en
geeft de middelen aan, welke z. i. tot verbetering
kunnen leiden, zooals:

Voor alle Inlanders, zoowel jongens als meisjes,
moet de toelating tot de Europ. scholen gemakke-
lijk worden gemaakt, opdat zij de H. B. S. kunnen
afloopen en in Europa hunne studiën kunnen voort-
zetten. Voor dit doel zoude 't openen van Fröbel-
scholen zeer wenschelijk zijn, of van voorbereiden-
de klasse aan de Europ. scholen.

Zij, die de H. B. S. met 5-j. c. hebben afgeloo-
pen, moeten krachtig gesteund worden van Regee-
ringswege om hun verdere studiën in Holland te
volbrengen. De Regeering of een particuliere ver-
eeniging door de Regeering gesteund, moet de in
het Moederland vertoevende inlanders, Chineezen
en Europeesche jongelui met raad en daad bijstaan
en in den eersten tijd toezicht uitoefenen op hun zijn
en blijven in Holland.

Langs wettigen weg moeten wij allen trachten
het onderwijs in Indië voor de Javanen te verbete-
ren, er moet nog zooveel gedaan worden voor de
pl.m. 40.000.000 Inlanders, die in de koloniën ver-
blijf houden. Eerst deze opgeheven, en dan komt
ons Hooger Onderwijs ter sprake.

Verder bevat dit nummer een zeer waardeerend
artikeltje van Mr. J. H. Abendanon, gewijd aan den
op 16 April j.l. in Zwitserland overleden Raden
Mas Ario Notowirojo, die aan de Handelsschool te
Amsterdam studeerde en van wien groote verwach-
tingen werden gekoesterd. Een mooi portret is er
aan toegevoegd.

Tijdschrift voor Nijverheid en Landbouw in Ned.-Indië.

De zeer laat uitgekomen Mei-aflevering van dit
tijdschrift bestaat uit twee opstellen. In het eerste
behandelt de heer A. T. Wijbrandi den handel van
Batavia in verband met de uitbreiding van de ha-
ven te Tandjong Priok. Het tweede handelt over
vakonderwijs voor handwerkslieden in Ned.-Indië;
het werd den schrijver in de pen gegeven naar aan-
leiding van de studie over dit onderwerp van den
heer H. Homan van der Heide in de Maart-aflevering
van hetzelfde tijdschrift.

De Indiër.

Onder redactie van Frans Berding en Tjipto
Mangoenkoesoemo (een der „bannelingen"), ver-
scheen het eerste nummer van het weekblad „De
Indiër. Weekblad gewijd aan het geestelijk en maat-
schappelijk leven van Indië en Oost-Azië".

In een „Wat we willen" ontvouwt de heer Ber-
ding het doel der oprichting van het blad.

Van den verderen inhoud noteeren we: Waarom
we óók iets met Indië te maken hebben, door Fr.
B. — Zal Kuru-Shestra noodig zijn? door Tj. Mk.
— Spreekt de waarheid en schiet goed, door D. D.
— De bannelingen, door Ardjoena. — Boeken en
tijdschriften. — Uit Oosten en Westen. — Uit de
pers. — Indië's nieuw wapenschild. Enz.

De salarisregeling

der leeraren bij het M. O. in Ned.-Indië, door L.
P. J. Vermeulen (Weltevreden, Visser en Co.).

De schrijver van deze brochure hekelt scherp de
bestaande salarisregeling van de leeraren M.O. Na
een vergelijking met de bezoldiging van andere ca-
tegoriën ambtenaren, waarmede de leeraren M. O.
zich op gelijke lijn kunnen stellen, komt hij tot de
volgende conclusie:

„De tans figerende salarisregeling der Indise le-
raren is een rommelzoo, een warwinkel zonder enig
systeem, het summum van onbillijkheid. Ze is ouder-
wets, uit de tijd, omdat ze geen gelijke tred ge-
houden heeft met het steeds in prijs stijgen van de
onvermijdelikste levensbehoeften der hier dienende
ambtenaren, met de in de laatste jaren zeer ver-
hoogde algemene levensstandaard in Indië; ze is
grievend en beledigend voor het gehele korps lera-
ren, ze getuigt van minachting voor het Middelbaar
Onderwijs, omdat ze onveranderd gebleven is, waar
de regering de traktementen van we kunnen zeg-
gen alle ambtenaren, met wie we ons krachtens
onze ontwikkeling, onze opleiding en onze maat-
schappelijke positie gelijk mogen stellen, aanzienlik
heeft verbeterd, terwijl dezen tot een maximum ko-
men, dat door geen onzer te bereiken is".

Er is echter een voorstel in bewerking om de
salarisregeling voor de leeraren M. O. te wijzigen.

De heer Vermeulen betoogt weer aan de hand van
cijfers, dat dit voor de leeraren geen verbetering
zal brengen. Ook dit betoog wordt versterkt door
de bezoldiging van verschillende andere ambtena-
ren en officieren te vermelden. De schrijver formu-
leert zijn meening over de salariswijziging der lee-
raren M. O. aldus:

„De voorgestelde traktementsregeling is niet al-
leen beledigend voor de leeraren M. O., ze is te-
vens schadelik voor dat onderwijs zelf en daaren-
boven immoreel; dit laatste omdat ze, onder den
schijn van verbetering te brengen niets verbetert,
alleen de inkomsten verplaatst". (N. R. Ct.)

Mishandeling van assistenten op de tabaksplantages.

In No. 1895 van de zgn. „Groene Amsterdam-
mer" schrijft „O. Planter en Co." een artikel over
het onrustbarend toenemen van aanslagen op as-
sistenten op tabaksondernemingen ter Sumatra's
Oostkust. Schrijver hoopt, dat het den bevoegden
autoriteiten eindelijk eens moge behagen de wantoe-
standen nader onder de oogen te zien en er maat-
regelen zullen getroffen worden, die het bedrijfs-
risico van den assistent op een gezonde basis
brengen.

„Een gezonde basis" — zegt de Redactie in een
naschrift, een gezonde basis voor den assistent
is voor ons ondenkbaar, waar het geheele tabaks-
bedrijf in Indië op ongezonden basis rust: de halve
slavernij der koelie-contracten. De assistenten boe-
ten voornamelijk voor het winstbejag der
groote maatschappijen, die zonder die halve slaver-
nij belangrijk duurder hun koelies zouden moeten
betalen. Hun bloed kleeft voornamelijk aan de
hooge dividenden en commissarissen-douceurs, die

men ter beurze zoozeer bewondert. Intusschen geven wij plaats aan bovenstaande klacht, omdat inderdaad de toestand ter Oostkust van Sumatra niet kan blijven zooals zij is.

Indische toestanden gezien door een Inlander.

Aldus de titel van No. 2 van het serie-werk Onze Koloniën, onder redactie van R. A. van Sandick.

Ademen de Inlandsche persstemmen in den lateren tijd veelal een ontevreden geest, thans is een Inlander, meer speciaal een Batak, de heer R. Soetan Casajangan S.p., aan 't woord, die zeer met de overheerschers sympathiseert, al legt hij ook hier en daar den vinger op een wonde-plek.

Wat zegt Casajangan aan het slot van zijn interessant geschrift?

Dit: „Geen Indië voor de Indo's, noch Indië voor de Inlanders alleen, maar Nederlandsch-Indië onder de wapperende driekleur te Buitenzorg, één groot Nederland voor Nederlanders en Inlanders als Gelijken. Gelijken in rechten, gelijken in trouw en aanhankelijkheid en vereering van de Nederlandsche vlag en het ligt aan U, Nederlanders, als binnenkort de Inlanders in staat gesteld worden door Uwe onderwijsinrichting, ook gelijken in ontwikkeling te zijn".

Van het leven op Bali.

De heer J. E. Jasper schrijft in De Gids van October „Van het leven op Bali". De eerste schets handelt over „Een feest voor de dooden"; de tweede over een hanengevecht.

Beide stukjes zijn met warmte en gevoel geschreven. Na de beschrijving van zulk een bij de Balineezen zeer geliefd gevecht, zegt de heer J.: „Zijn deze menschen, zoo hartstochtelijk en opgewonden, zoo belust op het dierlijke gevecht op leven en dood, zoo zonder medelijden met den haan, hun haan, hun reeds lang verzorgd beest, zoo dikwijls in hun armen gedragen, zijn zij dezelfde Balineezen, die hun goden eeren met wonderen, zachten eerbied, hun tempels oprichten met architecturalen schoonheidszin, hun mooi beeldhouwwerk weten tte beitelen, de heerlijke pracht van hun weefsels en gouden sieraden vermogen uit te denken?

Zij zijn het volk, in warme natuur voortgebracht. Hun trots overheerscht het zachte gevoel van medelijden. Zij wedden niet alleen om het geld; zij wedden met felle, Oostersche eerzucht om roem. Wijd en zijd in het land bekend te zijn als de bezitter van den haan, die de zegepraal behaa'd heeft overal en te allen tijde, dat is de begeerde fierheid in het kleine leventje van den Balinees......

Caesaren waanzin.

De caesar van dit boek is een controleur op Java. Het boek heet: Indische Caesarenwaanzin. De schrijver, de heer B. W. van de Kamer, geeft den indruk, te schrijven over toestanden, waar hij van weet. Tot de kennis van 't leven der Europeanen in Indië, van hun ambtelijk doen, hunne verhoudingen tot elkander en tot de Inlanders, zal dit boek waarschijnlijk kunnen bijdragen. Als vertelling is het lang, als roman heeft het weinig of geen waarde. De titel is te luidrucht'g voor wat het verhaal brengt.

De heer H. Prakke te Nijmegen heeft het uitgegeven. (N. R. C.)

Pintoe Perniagaän.

Behalve eenige in de Maleische taal geschreven opstellen bevat het jongste Nr. van Pintoe Perniagaän het eerste gedeelte eener uitvoerige beschouwing over Boschbouw en boschexploitatie op Java. Het artikel is inderdaad met kennis van zaken geschreven en verdient aandacht.

We lezen, dat van het eiland Java ruim 18 % met wildhout-bosschen is bedekt (een oppervlakte beslaande van ongeveer 2.500.000 H.A.). Hiervan wordt pl.m. 5,8 ingenomen door niet in stand te houden bosschen (d. w. z. bosschen, welke niet worden bijgeplant) en pl.m. 3/8 door andere bosschen.

Het gedeelte van Java, dat met djatibosschen bedekt is, bedraagt ongeveer 5 %, overeenkomende met pl.m. 680.000 H.A. Deze bosschen, die zulk een kostbaar hout bevatten, worden natuurlijk alle in stand gehouden.

Weekblad voor Indië.

Inhoud van No. 23: Een en ander over Boeddhisme, door J. L. J. F. Ezerman. — J. Einthoven †, door M. van Geuns (met portret). — Mr. J. Duparc, de nieuwe president van den raad van justitie te Soerabaja, door M. van Geuns (met portret). — Vijftigste Christelijk nationaal zendingsfeest (met afb.), door Bok. — De diefstal bij het agentschap der Ned.-Ind. Escompto-Maatschappij te Weltevreden (met portret van het echtpaar Sonneveld), door D. R.

De Indische Mercuur.

No. 42 bevat de volgende artikelen: Maatregelen tot het tegengaan van den achteruitgang der kwaliteit van Java-kapok. — Ceara (Manihot glaziovii), door Dr. A. H. Berkhout. — Caoutchoucliteratoren, door Dr. J. Dekker. — Proefstation voor Vorstenlandsche tabak, door P. Hondius Jz. — Verslag van het volkscredietwezen, loopende tot ultimo Juni 1913 (vervolg). — Planters-vereeniging Semarang-Kedoe. — De onderneming St. Barbara en de bestrijding der krullotenziekte in de cacao. — Kultuurberichten (Bevordering der bananenkultuur in West-Indië. — Djeloe'oengkeur ter Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo. Enz.). — Kleine mededeelingen. — Verkeerswezen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

***

Ten slotte zij de aandacht gevestigd op het vervolg der beschouwingen van den heer A. S. H. Booms, in de Navorscher, getiteld: Eenige bladzijden uit de Ned.-Indische krijgsgeschiedenis", zoomede op een artikel van X. X. over de Indische Beweging in het tijdschrift „De Beweging".

Leeszaal HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, Onze West, De Surinamer Courant, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bat. Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, De Banier, Het Wite Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften, en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

MEDEDEELINGEN.

Van „Boeatan":

Van de Bijzondere Commissie voor de Koloniën ontving „Boeatan" dezer dagen het verblijdend bericht, dat hare inzending van Nederlandsch Oost- en West-Indische Kunstnijverheid en huisvlijt op de Wereldtentoonstelling te Gent bekroond is geworden met den Grand-Prix.

Van de afdeeling Utrecht:

Vrijdagavond 24 October trad voor de afd. Utrecht en O. van de vereeniging „Oost en West" als spreker op de heer A. Pulle, lector aan de Universiteit van Utrecht, met het onderwerp: „de 3de expeditie naar het Sneeuwgebergte van Nieuw-Guinea".

De heer Pulle, die de onderscheiding heeft genoten zelf tot die expeditie te behooren, behandelde achtereenvolgens fauna, flora, de geologie en de bewoners van dit tot hiertoe zoo weinig bekende eiland, want het doel dezer 3e expeditie was veel meer kennis te nemen van de natuurlijke gesteldheid van het land en het maken van topografische kaarten, dan het bereiken der sneeuw.

De boeiende en leerzame causerie, nog verduidelijkt door welgeslaagde lichtbeelden, verwierf een warm, welwillend applaus van de in grooten getale opgekomen toehoorders.

J. J. LAGERS,
secr. afd. Utrecht en O. v/d ver. O. en W.

Van de Nederl. afdeeling der Ned.-Ind. Maatschappij van Nijverheid en Landbouw:

OPENBARE VERGADERING op Maandag 10 November, 's avonds 8 uur, te 's-Gravenhage, in het Zuid-Hollandsch Koffiehuis, Zaal 4, Groenmarkt.

Onderwerp: Sabang en Belawan als Oceaanhavens. Met lichtbeelden.

Inleider: de heer R. A. v. SANDICK, civ.-ingenieur.

Er zal gelegenheid gegeven worden voor debat en het vragen van inlichtingen.

Toegang vrij. Het Bestuur.

Van het INFORMATIE-BUREAU:

Ter beschikking van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië kunnen worden gesteld personen, die in het bezit zijn van een door de Maatschappij tot Bevordering der Bouwkunst uitgereikt diploma van **bouwkundig opzichter**, ten einde voorloopig voor een tijdvak van 5 jaren, met den titel van bouwkundig opzichter, ter beschikking van den directeur der burgerlijke openbare werken daar te lande te worden geplaatst.

Zij zullen benoembaar zijn tot architect bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken in Nederlandsch-Indië, nadat zij met gunstigen uitslag het examen voor die betrekking hebben afgelegd, waaraan moet voorafgaan een voldoend examen voor opzichter bij den waterstaat.

De programma's van die examens zijn verkrijgbaar bij de afdeeling Personeel van het Ministerie van Koloniën.

De bezoldiging der bouwkundige opzichters zal bedragen f 200 's maands, met 5 driejaarlijksche verhoogingen, elk van f 35 's maands, met dien verstande, dat aan de opzichters, die in het bezit zijn van het diploma van architect, te gelijk met de toekenning van de vierde verhooging, of zooveel tijd daarna als dat diploma zal zijn bepaald, eene extra verhooging wordt toegekend van f 25 's maands.

De architecten genieten eene bezoldiging van f 450 's maands, met twee driejaarlijksche verhoogingen, elk van f 75 's maands.

De bezoldiging van ambtenaren in vasten dienst is onderworpen aan eene korting van 2 pct. ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 pct. als gewone bijdrage aan het Weduwen- en Wee-

fonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden éene maand bezoldiging te voldoen, en wel in eens of met bijberekening van rente ad 5 pct. 's jaars in 36 gelijke maandelijksche termijnen. Bij huwelijk éene maand bezoldiging, te voldoen op de wijze als zooeven aangegeven. Bij elke verhooging van bezoldiging door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over éene maand, door ongehuwden éénmaal.

De contributiën wegens huwelijk worden verhoogd met een percentage, afhangende van de leeftijden van man en vrouw.

Zij, die voor uitzending naar Nederlandsch-Indië ter plaatsing op den bovengenoemden voet in aanmerking wenschen te komen, behooren zich, bij gezegeld adres, vóór 10 November a.s., te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van de vereischte stukken.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor gouvernementsrekening als passagier der 2de klasse, c.q. ook voor het wettig gezin; *b.* eene tegemoetkoming in de kosten voor uitrusting, ten bedrage van f 1000; *c.* eene voorloopige bezoldiging van f 80 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië.

Voor de burgerlijke veeartsenijschool in Nederlandsch-Indië worden gevraagd **veeartsen,** die aan de Rijksveeartsenijschool het diploma van veearts hebben gekregen.

Zij, die in aanmerking wenschen te komen, moeten zich bij een gezegeld adres aanmelden bij het Departement van Koloniën, onder overlegging van de vereischte stukken.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor gouvernementsrekening als passagier der eerste klasse, en c.q. ook voor het wettig gezin; *b.* eene vergoeding voor uitrustingskosten, ten bedrage van f 1000; *c.* eene voorloopige bezoldiging van f 150 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië.

Hetgeen te dezer zake door de Regeering wordt betaald, moet teruggegeven worden, wanneer de uit te zenden veearts binnen vijf jaren na zijne aankomst op Java, om andere redenen dan wegens ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), uit 's lands dienst wordt ontslagen, wanneer hij niet binnen den hem aan te wijzen termijn naar Indië vertrekt, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreekt. Eene schriftelijke verbintenis wordt daaromtrent gevorderd.

In Indië zal genoten worden eene bezoldiging van f 275 's maands na elke drie jaren werkelijken dienst te verhoogen met f 75 's maands, totdat eene maximum bezoldiging van f 725 's maands zal zijn bereikt.

Ten opzichte van de bepalingen omtrent verlof, pensioen, weduwenpensioen enz. staan de veeartsen gelijk met de overige burgerlijke landsdienaren in Nederlandsch-Indië.

De activiteitsbezoldiging gaat in Indië in met den eersten der maand, volgende op die, waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

(Ned. Staatscourant van 18 Oct. 1913 no. 244).

Ter benoeming tot **adspirant-ingenieur bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken** in N.-I. worden gevraagd civiele ingenieurs, in het bezit van het diploma, bedoeld bij art. 118 der Hooger-onderwijswet (Staatsblad 1905, no. 181).

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich bij gezegeld adres te wenden tot het Departement van Koloniën.

Bij hunne requesten moeten de sollicitanten overleggen: a. hun diploma; b. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagteekening dezer bekendmaking door den burgemeester hunner woonplaats; c. hunne geboorte-akte; d. een bewijs van voldoening aan de Militiewet, afgegeven door den burgem. der gemeente waarvoor zij geloot hebben.

In het adres moet worden vermeld of de candidaat gehuwd is en c.q. het aantal zijner kinderen.

Door een vanwege het D. v. K. in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken van physieke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden: a. overtocht voor gouvernementsrekening als passagier der 1e klasse, c.q. ook voor het wettig gezin; b. eene vergoeding voor uitrustingskosten, ten bedrage van *f* 1500, en c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 150 's mnds., ingaande met den dag van inscheping tot dien waarop de activiteitsbezoldiging ingaat.

De bezoldiging van een adsp.-ingenieur bij den waterstaat en 's lands B. O. W. bedraagt *f* 300 's maands. Na twee jaren dienst in dien rang worden zij bij voldoende geschiktheid en goede plichtsbetrachting bevorderd tot ingenieur, op eene bezoldiging van *f* 400 's maands, welke door 4 driejaarl. verhoogingen van *f* 75 's maands en 3 driej. verhoogingen van *f* 100 's maands tot *f* 1000 'smaands kan stijgen.

(Ned. Staatscrt. van 21 Oct. 1913, no. 246.)

De Minister van Koloniën maakt bekend, dat gewezen **onderofficieren** der infanterie van het Nederlandsch-Indische leger en gewezen onderofficieren van dat wapen van het Nederlandsche leger, die bij het Nederlandsch-Indische leger zijn gedetacheerd geweest, en uit wier bescheiden blijkt, dat op hunnen terugkeer in het Nederlandsch-Indische leger in den laatst door hen daarin bekleeden rang wordt prijsgesteld en dat sedert het verlaten van den Indischen dienst nog geen twee jaren verloopen zijn, in aanmerking kunnen komen voor uitzending naar Nederlandsch-Indië, ten einde aldaar belast te worden met de waarneming der betrekking van onderofficier-administrateur der 1ste klasse, onderofficier-administrateur der 2de klasse of Europeesch detachementscommandant bij het korps gewapende politie.

Aangesteld kunnen worden: *a.* tot onderofficier-administrateur der 1ste klasse, gewezen adjudant-onderofficieren en sergeanten-majoor; *b.* tot onderofficier-administrateur der 2de klasse, gewezen fouriers of sergeanten, deze laatsten slechts indien zij bewijzen kunnen overleggen, dat zij bekwaam zijn om den dienst van fourier in het Nederlandsch-Indische leger te verrichten; *c.* tot Europeesch detachementscommandant: gewezen sergeanten.

Gewezen adjudant-onderofficieren, sergeant-majoors en fouriers mogen den leeftijd van 45 jaar, gewezen sergeanten dien van 40 jaar niet overschreden hebben.

Er kunnen 8 onderofficieren-administrateur der 1ste klasse, 12 onderofficieren-administrateur der 2de klasse en 60 Europeesche detachementscommandanten geplaatst worden.

De maandelijksche bezoldiging bedraagt voor een onderofficier-administrateur der 1ste klasse f 100, met twee drie-jaarlijksche verhoogingen van f 10 per maand, en voor een onderofficier-administrateur der 2de klasse en een Europeesch detachementscommandant f 80, met twee drie-jaarlijksche verhoogingen van f 10 per maand; voorts hebben allen recht op vrije woning of, bij gemis daarvan, op eene indemniteit voor huishuur van f 25 des maands, alsmede op f 5 kleedinggeld per maand.

Wanneer de bij de Indische begrooting voor het dienstjaar 1914 aanhangig gemaakte voorstellen worden aangenomen, zal de betrekking van detachementscommandant gesplitst worden in die van detachementscommandant der 2de en der 1ste klasse en zullen de maandelijksche bezoldigingen van een onderofficier-administrateur der 1ste klasse en van een detachementscommandant der 1ste klasse gesteld worden op f 120, met twee twee-jaarlijksche verhoogingen van f 10 per maand, die van een onderofficier-administrateur der 2de klasse en een Europeesch detachementscommandant der 2de klasse op f 100, met twee twee-jaarlijksche verhoogingen van f 10 per maand. In dat geval zullen zij, die ter aanstelling tot Europeesch detachementscommandant worden uitgezonden, in Indië bevordering kunnen maken tot Europeesch detachementscommandant der 1ste klasse.

Uitzending van personen uit Nederland, ten einde dadelijk met laatstbedoelde betrekking te worden belast, zal niet plaats vinden.

Alle inkomsten worden genoten boven het eventueel toegekend pensioen of gagement en gaan in de maand, volgende op die van aankomst in Nederlandsch-Indië.

Aan de uitzending naar Indië is verbonden: *a.* overtocht naar Nederlandsch-Indië voor gouvernementsrekening, eventueel ook voor het wettig gezin, voor gewezen adjudant-onderofficieren als passagier der 2de klasse en voor de overige gewezen onderofficieren als passagier der derde klasse; *b.* eene tegemoetkoming in de uitrustingskosten ad f 250; *c.* eene voorloopige bezoldiging voor hen, die bestemd zijn tot onderofficier-administrateur der 1ste klasse, van f 60 's maands en voor de overigen van f 50 's maands, ingaande met den dag van inscheping en voortdurende tot dien, waarop de ambtsbezoldiging ingaat; *d.* na ten minste drie jaren tijdelijken dienst en in geval van ontheffing uit de tijdelijke betrekking binnen drie jaren, mits de ontheffing niet medebrengt de verplichting om gelden terug te storten, recht op overtocht naar Nederland, op denzelfden voet als omschreven sub *a*, welk recht echter slechts gedurende één jaar, nadat ontheffing van de waarneming der betrekking is verleend, zal bestaan.

Zij, die voor uitzending naar Indië ter plaatsing in een van bovengenoemde betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, behooren zich spoedig, liefst vóór 15 November 1913, bij gezegeld request te wenden tot het Departement van Koloniën, met opgaaf van de betrekking, waarvoor zij zich aanmelden, en met overlegging van: *a.* het aan hen uitgereikte extract uit het stamboek en eventueel verdere bescheiden of getuigschriften omtrent de na hunnen militairen dienst door hen bekleede ambten of betrekkingen; *b.* een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagteekening dezer bekendmaking door den burgemeester hunner woonplaats; *c.* eene opgave of zij gehuwd of ongehuwd zijn, c.q. van het aantal en den leeftijd hunner kinderen.

(Ned. Staatscourant van 22 October No. 247).

Vereeniging OOST en WEST
Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187**, zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.
Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Frederik Hendriklaan 155.**

Vier dames voor pianolessen.

Twee dames voor vioollessen.

Een heer voor muzieklessen.

Eene dame voor zanglessen.

Twee dames voor lessen in de Fransche-, Duitsche- en Engelsche taal.

Twee dames voor lessen in de Fransche taal.

Een dame voor lessen in de Engelsche taal.

Een Dame om als hoofd eener huishouding op te treden.

Een dame voor opleiding admissie examen H. B. S. en Gym.

Eene dame voor lessen aan spraakgebrekkigen.

Een Dame voor Fransche en Italiaansche conversatielessen.

Eene dame voor kantoorwerkzaamheden in Indië.

Eene dame voor kantoorwerkzaamheden.

Twee dames voor lessen in teekenen en schilderen.

Een dame voor schrijf- kopiëer- en vertaalwerk.

Zes dames als kinderjuffrouw naar Indië.

Een dame voor lessen in machineschrijven, stenographie en moderne talen.

Twee dames voor het waarnemen der huishouding.

Eene dame als modiste, tevens verkoopster naar Indië.

Eene dame voor ademgymnastiek en hygiënisch spreken.

Een heer voor lessen in de Maleische en Javaansche taal en Indisch Staatsrecht.

Een practisch ervaren Boekhouder voor Indië.

☞ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; Voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belangh. worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage, { Javaansch.
D. A. P. KOK, Marialaan 162a, Lochem, { Maleisch { gediplomeerd.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden, } Javaansch. Maleisch. Madoereesch.
H. TH. KAL, Laan v. Meerdervoort 239, 's-Gravenhage, } Javaansch. Madoereesch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag,** zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Jaarverslag der Vereen. 1911, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over het jaar 1911, enz.**
en
Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies
Prijs: 1 exemplaar f 0.20 en f 0.03 frankeerkosten.

b. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

c. Onze Oost II: **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 1.55** per **50** ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17**, de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag,** en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. **Onze West:**
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten voor den Nederlandschen arts in Nederl.-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

N.V. DE HAAN's Bioscope-Theaters
„OLYMPIA-THEATER"
ELITE BIOSCOPE
PRINS HENDRIKPLEIN 3 - Telefoon 6295

ELKE WEEK
SCHITTEREND AFWISSELEND PROGRAMMA
Woensdag, Zaterdag en Zondag MATINÉE.
ENTREE: 50 en 25 Cent voor de MATINÉE'S, f 1.—, f 0.75, f 0.50 en f 0.30 voor de AVOND-VOORSTELLINGEN.

VACANT

Vestigt U in ARNHEM of OMSTREKEN
VELP - STEEG - ELLECOM - DIEREN - OOSTERBEEK - HEELSUM - RENKUM
Inlichtingen gratis Bureau V. V. V. Stationsplein 15, ARNHEM en bij de Secretarissen der verschillende V.V.'s.

VRAAGT Krul's HOPJES. | VRAAGT Krul's CHOCOLADE. | VRAAGT Krul's BONBONS.

Wie een NAAIMACHINE noodig heeft en geene „SINGER" koopt, benadeelt zichzelf.
Aan nevenstaand uithangbord zijn de winkels te herkennen, waar INDERDAAD SINGER-Machines verkocht worden.
SINGER-MAATSCHAPPIJ,
AMSTERDAM, KALVERSTRAAT 60-62.
Overal Depôts.

Brengt een bezoek aan BOEATAN
Magazijnen van INDISCHE KUNSTNIJVERHEID

JAEGER
is voor ons klimaat de BESTE ONDERKLEEDING.
L. VAN DER VIJVER,
Korte Houtstraat 14c
en
SPINOZASTRAAT 95, b/h. Oranjeplein.
GROOTE KEUZE in:
NORMAAL WOLLEN en HALF WOLLEN ONDERGOEDEREN.

Goederen worden op zicht gezonden.
Tel. No. 2318.

Indisch Restaurant
Vereeniging „OOST EN WEST"
LAAN v. MEERDERVOORT 187
Telephoon 2655.
INDISCHE KOKKIE
GROOTE VERSCHEIDENHEID VAN
OOSTERSCHE GERECHTEN.
ZORGZAME EN ZINDELIJKE BEREIDING VERZEKERD. BILLIJK TARIEF.
TJOBALAH SATOE KALI,
TEMTOE NANTI DATANG KEMBALI
Diners vanaf f 1.75.
Plat du Jour à f 1.25.
Uitzending van allerlei Schotels en Gebakken met verhooging van bezorgloon.

VACANT

GROBBE = COMESTIBLES.
Bankastraat - Fr. Hendriklaan - Theresiastraat.

VACANT

INSCHRIJVINGSBILJET.
Ondergeteekende wenscht in te schrijven
voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereen. „Oost en West": f..........

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.